

**UNIVERSITATEA „AUREL VLAICU” DIN ARAD
ȘCOALA DOCTORALĂ INTERDISCIPLINARĂ
FACULTATEA DE ȘTIINȚE UMANISTE ȘI SOCIALE
DOMENIUL DE DOCTORAT „TEOLOGIE”**

TEZA DE DOCTORAT

Fiți plini de Duh!

**Contribuția lui Amos Yong la dezvoltarea
teologiei pentecostale contemporane**

REZUMATUL TEZEI

**COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:
Prof. univ. dr. habil. Simuț Corneliu**

**DOCTORAND:
Sandu Cristian**

**ARAD
2023**

CUPRINSUL TEZEI

PREFAȚĂ ȘI MULȚUMIRI

LISTĂ DE ABREVIERI

INTRODUCERE

Cadrul general și bibliografic al temei de cercetare

Tema, obiectivele și justificarea cercetării

Opera lui Amos Yong – sursele bibliografice primare

Metodologie

Structura tezei

CAPITOLUL 1: AMOS YONG – REPERE BIOGRAFICE, FORMARE ȘI

PARTICULARITĂȚI TEOLOGICE

1.1. Introducere

1.2. Copilărie și adolescență

1.3. Educație

1.4. Influențe asupra gândirii lui Amos Yong

1.5. Particularități teologice

1.6. Concluzie

CAPITOLUL 2: DUHUL SFÂNT – BAZELE TEOLOGIEI LUI AMOS YONG

2.1. Introducere

2.2. Punctul de plecare

2.3. Raportarea creștinismului la alte religii – paradigma clasică

2.4. Propunerea lui Yong

2.4.1. *Religia*

2.4.2. *Teologia religiilor*

2.4.3. *Teologia pneumatologică a religiilor*

2.5. Perspectiva pneumatologică în gândirea lui Amos Yong

2.5.1. *Cadrul pneumatologic – metafizica lui Amos Yong*

2.5.2. *Imaginația pneumatologică – epistemologia lui Amos Yong*

2.5.3. *Interpretarea pneumatologică – hermeneutica lui Amos Yong*

2.6. Către o teologie creștină din perspectivă pneumatologică

2.7. Concluzie

CAPITOLUL 3: MISIUNEA – DIRECȚIA TEOLOGIEI LUI AMOS YONG

3.1. Introducere

3.2. Soteriologia lui Yong

3.2.1. *Situarea revărsării Duhului Sfânt în soteriologie*

3.2.2. *Dezvoltarea soteriologiei pneumatologice*

3.2.3. *Consecințele integrării soteriologiei și pneumatologiei*

3.3. De la soteriologie la misiologie

- 3.3.1. *Dimensiunea misiologică în teologia religiilor*
- 3.3.2. *Dialogul interreligios ca misiune*
- 3.3.3. *Către o teologie pneumatologică a ospitalității*
- 3.4. Direcția teologiei lui Yong – misiune în spațiul public
 - 3.4.1. *Isus Mântuitorul – dimensiunea politică a soteriologiei*
 - 3.4.2. *Isus Sfințitorul – dimensiunea culturală a soteriologiei*
 - 3.4.3. *Isus Botezătorul cu Duh Sfânt – dimensiunea profetică a soteriologiei*
 - 3.4.4. *Isus Vindecătorul – dimensiunea economică a soteriologiei*
 - 3.4.5. *Isus Regele care vine – dimensiunea eshatologică a soteriologiei*
- 3.5. Concluzie

CAPITOLUL 4: DIALOGUL – METODA TEOLOGIEI LUI AMOS YONG

- 4.1. Introducere
- 4.2. Ipoteza de bază și cadrul dialogului
 - 4.2.1. *Relația Duh-creație*
 - 4.2.2. *Caracterul dialogic al teologiei*
- 4.3. Antropologia pneumatologică la Yong
- 4.4. Intervenția divină în creație – o perspectivă pentecostală
- 4.5. Activitatea divină și legile naturale
 - 4.5.1. *Activitatea divină în cadrul legilor naturale cunoscute*
 - 4.5.2. *Activitatea divină în cadrul legilor naturale nedeterminate*
 - 4.5.3. *Activitatea divină și legile cauzalității*
 - 4.5.4. *Natura eshatologică a activității divine în creație*
- 4.6. Teorii ale activității divine în creație
 - 4.6.1. *Teoriile cauzalității*
 - 4.6.2. *Teorie lui Peirce*
 - 4.6.3. *Teoria sistemelor*
 - 4.6.4. *Activitatea divină ca realizare a Împărăției ui Dumnezeu*
- 4.7. Către o teologie dialogică a creației, mântuirii și împlinirii
- 4.8. Concluzie

CAPITOLUL 5: CONTRIBUȚIA LUI AMOS YONG LA DEZVOLTAREA TEOLOGIEI PENTECOSTALE

- 5.1. Introducere
- 5.2. Considerente generale cu privire la teologia lui Yong
 - 5.2.1. *Importanța experienței*
 - 5.2.2. *Accentul pneumatologic*
 - 5.2.3. *Abordarea dialogică*
- 5.3. Teme specifice în teologia lui Yong
 - 5.3.1. *Împărăția lui Dumnezeu ca ținta teologiei*

5.3.2. *Întruparea lui Hristos și revărsarea Duhului*

5.3.3. *Creația și știința*

5.3.4. *Incluziunea*

5.3.5. *Pluralismul*

5.3.6. *Ospitalitatea față de cei diferiți ca misiune*

5.3.7. *Teologia ca discurs global*

5.3.8. *Teologie publică*

5.4. Excurs – Oportunitatea operei lui Yong in teologia pentecostală românească

5.4.1. *Pentecostalismul românesc – repere istorice*

5.4.2. *Pentecostalismul românesc – repere teologice*

5.4.3. *Amos Yong în teologia pentecostală românească*

5.4.4. *Teologia pentecostală românească – încotro?*

5.5. Concluzie

CONCLUZII

Cadrul trinitarian

Centrarea hristologică

Dezvoltarea pneumatologică

Necesitatea contextualizării

Deosebirea duhurilor

Transformarea teleologică

Unitate în diversitate

BIBLIOGRAFIE

REZUMATUL TEZEI

Plecând de la premisa că stadiul actual de dezvoltare a reflecției teologice pentecostale, la nivel global, dovedește maturizare teologică, și prin urmare, capacitatea de a se angaja într-un dialog fructuos cu alte tradiții creștine și chiar dincolo de granițele creștine, în dialogul interreligios din spațiul public, teza de față oferă o evaluare critică a operei lui Amos Yong, cu scopul identificării contribuțiilor acestuia la dezvoltarea teologiei pentecostale contemporane și deci la maturizarea reflecției teologice pentecostale notată aici. Acest demers este în același timp necesar și inedit – Amos Yong este un teolog pentecostal contemporan reprezentativ, remarcabil, autor prolific și gânditor inovativ. De aceea, o analiză a temelor teologice și metodelor analitice întâlnite în opera lui poate forma baza unei discuții despre dezvoltarea pentecostalismului contemporan global. Mai mult, în contextul românesc, analiza oferită reprezintă totodată o oportunitate pentru teologia pentecostală autohtonă.

Pentecostalismul este o mișcare creștină de reînnoire care a cunoscut o creștere remarcabilă încă de la începuturile ei.

Apărut la începutul secolului XX, în S.U.A., penticostalismul s-a răspândit pe parcursul a 120 de ani în întreaga lume, numărând la ora actuală peste 644 de milioane de membri. Deși penticostalii nu formează un grup omogen, nici din punct de vedere teologic și nici din punct de vedere al praxisului, totuși toți penticostalii pun accentul pe experiențe spirituale, înțelese ca manifestări ale lucrării Duhului Sfânt în viața credinciosului, în biserică și în lume. Această abordare a spiritualului, bazată pe repetate „întâlniri” personale și transformatoare cu divinul, modelează înțelegerea penticostalilor despre Dumnezeu și scopurile Lui, despre umanitate și destinul acesteia, și despre creație, și implicit influențează modul în care penticostalii gândesc și interacționează cu lumea din jurul lor și modul în care fac teologie.

Teologia penticostală contemporană evoluează în jurul a trei teme majore: (1) unitatea teologică a penticostalismului; (2) relația dintre teologia penticostală și tradiții ecumenice, interconfesionale și inter-religioase; și (3) poziționarea teologiei penticostale vizavi de probleme curente precum dreptatea socială, pacea mondială și conservarea creației. În teologia lui Amos Yong, aceste teme ocupă un loc central deoarece aceste

dezvoltări tematice fac chiar obiectul proiectului lui teologic – de aici necesitatea acestui studiu.

Amos Yong joacă un rol important în conturarea unei viziuni teologice pentecostale noi, potrivită contextului multicultural și multi-religios contemporan și vădit în armonie cu preocupările lumii contemporane. Teologia lui Yong depășește tipare teologice și doctrinare tipice, recomandându-se ca o teologie cu adevărat globală. Opera acestuia este impresionantă, atât din punct de vedere cantitativ cât și din punct de vedere al profunzimii și originalității reflecției teologice. De aceea, opera lui Yong este un catalizator pentru teologia pentecostală produsă la nivel global. În lumina aceasta, studiul de față se justifică din punct de vedere al conținutului tematic. Mai mult, datorită faptului că studiile asupra teologiei lui Yong sunt limitate la teme specifice, abordarea sintetică a tezei de față se justifică în totalitate. Prin urmare, obiectivul urmărit în teză este identificarea și prezentarea intuițiilor teologice ale lui Yong și evaluarea impactului lor asupra gândirii și praxisului pentecostal.

Amos Yong este un scriitor pentecostal extrem de prolific. Începând cu publicarea tezei de doctorat în anul 2000, Yong a produs aproape anual câte o monografie nouă. La data finalizării

lucrării de față (sfârșitul anului universitar 2022-2023), numărul cărților publicate de Yong ca autor a ajuns la 26. La acestea se adaugă cele peste 30 de volume coordonate și mai bine de 500 de articole, capitole în cărți și recenzii publicate. Studiul de față face referire la o mare parte din aceste scrieri însă se limitează la lucrările mai timpurii care sunt considerate a fi mai relevante temei de cercetare abordate.

Metodologic, studiul de față combină analiza riguroasă a scrierilor lui Amos Yong cu observații asupra operei lui oferite de alți teologi și cu considerentele autorului tezei de față asupra impactului ideilor lui Yong în contextul teologic pentecostal mondial și românesc. Cea mai mare parte a evaluării constă într-o privire de ansamblu asupra principalelor scrieri teologice ale lui Yong, cu scopul identificării bazelor teologiei acestuia, direcția de dezvoltare a gândirii lui teologice și metoda lui de lucru – o organizare a materialului regăsită de altfel în titlurile capitolelor tezei. Această privire de ansamblu urmărește diacronic pelerinajul metodologic și teologic parcurs de Yong de-a lungul carierei sale. Totodată, evaluarea conține atât elemente de sinteză cât și comentarii analitice. Elemente de sinteză deoarece discuția este sistematizată în jurul temelor centrale abordate de Yong, și comentarii analitice deoarece

influențe și nuanțe specifice rezultate din dialogul pe care Yong îl poartă cu alți cercetători și experiența lui de viață sunt luate în considerare.

Argumentul dezvoltat este structurat în cinci capitole, precedate de o introducere și urmate de concluzii. Păstrând abordarea tipică, introducerea este locul în care considerente precum tema cercetării, încadrarea și justificarea acesteia și metodologia de lucru sunt prezentate.

Scopul primului capitol este unul preliminar – să identifice influențele asupra gândirii lui Yong, provenite atât din contextul în care s-a născut și a crescut, cât și datorită educației primite și a teologilor întâlniți pe parcursul formării sale.

În cel de-al doilea capitol argumentul tezei este lansat cu o evaluare a perspectivei pneumatologice specifică lui Yong, perspectivă care „colorează” întregul lui discurs teologic. Astfel, capitolul prezintă teologia religiilor dezvoltată de Yong ca punct de plecare în opera acestuia și apoi, pe baza acestei discuții, oferă o privire de ansamblu asupra metafizicii, epistemologiei și hermeneuticii lui Yong. Ceea ce este specific în această discuție este perspectiva profund pneumatologică avansată de Yong, perspectivă care este prezentată în finalul capitolului.

În capitolul trei, argumentul se îndreaptă către o evaluare a direcției misiologice pe care o ia teologia lui Yong, pornind de la preocuparea acestuia cu integrarea soteriologiei și pneumatologiei în așa fel încât misiunea creștină să nu mai fie făcute de pe premise exclusiviste ci în mod dialogic. De aceea, conceptul central în gândirea lui Yong cu privire la misiune este „ospitalitatea” pe care creștinul trebuie să o ofere membrilor altor religii în încercarea de a le prezenta acestora evanghelia. Specific pentru Yong, acest capitol arată că atât dialogul interconfesional cât și cel interreligios sunt acoperite de viziunea misiologică a lui Yong. În final, misiunea se transpune în prezența soteriologică în spațiul public, prezență care are effect asupra politicii, culturii, economiei, religiei, etc.

Capitolul patru analizează metoda dialogică propusă de Yong, concentrând discuția asupra relației dintre teologie și știință dezvoltată de acesta. Astfel, se observă faptul că dialogul nu este numai o acțiune misiologică ci mai degrabă este metoda de lucru folosită de Yong pentru a scoate în evidență caracterul teologiei pe care o avansează.

În final, în capitolul cinci avem o sinteză a discuției din capitolele precedente, sinteză în care sunt identificate opt teme sau direcții specifice în teologia lui Yong. Tot în acest capitol

avem un excurs asupra pentecostalismului românesc, al cărui scop este să puncteze pe scurt oportunitățile deschise de teologia lui Yong pentru dezvoltarea teologiei pentecostale autohtone.

Concluzia tezei sumarizează contribuția adusă de Yong la dezvoltarea teologiei pentecostale contemporane și oferă câteva direcții de cercetare.

LISTĂ SELECTIVĂ DE LUCRĂRI PUBLICATE DE AMOS YONG CITATE ÎN TEZĂ

- Yong, Amos. *Beyond the Impasse: Toward a Pneumatological Theology of Religions*. Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2003.
- Yong, Amos. "Christian and Buddhist Perspectives on Neuropsychology and the Human Person: Pneuma and Pratyasamutpada." *Zygon* 40.1 (2005), p. 143-165.
- Yong, Amos. *Discerning the Spirit(s): A Pentecostal-Charismatic Contribution to Christian Theology of Religions*. Journal of Pentecostal Theology Supplement Series 20. Sheffield: Sheffield Academic Press, 2000.
- Yong, Amos. *Duhul Sfânt turnat peste orice făptură: Penticostalism și posibilitatea unei teologii globale*. Trad. de Teofil Stanciu. Colecția Teologie penticostală. Oradea: Casa Cărții, 2020.
- Yong, Amos. *Hospitality and the Other: Pentecost, Christian Practices and the Neighbour*. Faith Meets Faith Series. Maryknoll, NY: Orbis Books, 2008.
- Yong, Amos. *In the Days of Caesar: Pentecostalism and Political Theology*. The Cadbury Lectures 2009. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2010.
- Yong, Amos. *În zilele cezarului: Penticostalism și teologie politică*. Trad. de Ciprian Gheorghe-Luca. Colecția Teologie penticostală. Oradea: Casa Cărții, 2020.
- Yong, Amos. "Natural Laws and Divine Intervention: What Difference Does Being Pentecostal or Charismatic Make?" *Zygon* 43.4 (2008), p. 961-989.
- Yong, Amos. *Penticostalismul global: Traectorii teologice și impact social*. Colecția Prelegeri anuale ITP 2. București: Editura Plērōma, 2013.
- Yong, Amos. *Pneumatology and the Christian-Buddhist Dialogue: Does the Spirit Blow through the Middle Way?* Studies in Systematic Theology 11. Leiden: Brill, 2012.
- Yong, Amos. "Poured Out on All Creation? Searching for the Spirit in the Pentecostal Encounter with Science." În Amos Yong (ed.) *The Spirit Renews the Face of the Earth: Pentecostal Forays in*

- Science and Theology of Creation*. Eugene, OR: Pickwick Press, 2009, p. xi-xxiii.
- Yong, Amos. *Renewing Christian Theology: Systematics for a Global Christianity*, Waco, TX: Baylor University Press, 2014.
- Yong, Amos. “Revărsat peste orice făptură: Duhul Sfânt, Penticostalismul mondial și reînnoirea teologiei și a praxisului în secolul XXI,” *Plērōma* 14.1 (2012), p. 13-46.
- Yong, Amos. *Spirit-Word-Community: Theological Hermeneutics in Trinitarian Perspective*. Burlington, VT: Ashgate, 2002.
- Yong, Amos. *The Cosmic Breath: Spirit and Nature in the Christianity-Buddhism-Science Dialogue*. Philosophical Studies in Science & Religion 4. Leiden: Brill, 2012.
- Yong, Amos, *The Dialogical Spirit: Christian Reason and Theological Method in the Third Millennium*. Eugene, OR: Cascade Books, 2014.
- Yong, Amos. “The Hermeneutical Trialectic: Notes Toward a Consensual Hermeneutic and Theological Method.” *Heythrop Journal* 45.1 (2004), p. 22-39.
- Yong, Amos. *The Missiological Spirit: Christian Mission Theology for the Third Millennium Global Context*. Eugene, OR: Cascade Books, 2014.
- Yong, Amos. “The Spirit and Creation: Possibilities and Challenges for a Dialogue Between Pentecostal Theology and the Sciences.” *Journal of the European Pentecostal Theological Association* 26.1 (2005), p. 81-112.
- Yong, Amos. *The Spirit of Creation: Modern Science and Divine Action in the Pentecostal-Charismatic Imagination*. Pentecostal Manifestos 4. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2011.
- Yong, Amos. “The Spirit of Hospitality: Pentecostal Perspectives towards a Performative Theology of the Interreligious Encounter.” *Missiology* 35.1 (2007), p. 55-73.
- Yong, Amos. *The Spirit Poured Out on All Flesh: Pentecostalism and the Possibility of Global Theology*. Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2005.
- Yong, Amos. *Theology and Down Syndrome: Reimagining Disability in Late Modernity*. Waco, TX: Baylor University Press, 2007.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Abraham, Jose. "A Pneumatological Theology of Religion: Amos Yong's Approach." *Global Missiology* 20.1 (2023), p. 38-46.
- Anderson, Allan H. *An Introduction to Global Pentecostalism: Global Charismatic Christianity*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
- Anderson, Allan H. *To the Ends of the Earth: Pentecostalism and the Transformation of World Christianity*. Oxford Studies in World Christianity. Oxford: Oxford University Press, 2013.
- Andreiescu Valeriu. *Istoria pentecostalismului românesc: Volumul I: Evanghelia deplină și puterea lui Dumnezeu*. Oradea: Casa Cărții, 2012.
- Andreiescu Valeriu. *Istoria pentecostalismului românesc: Volumul II: Lucrările puterii lui Dumnezeu*. Oradea: Casa Cărții, 2012.
- Archer, Kenneth J. *A Pentecostal Hermeneutic for the Twenty-First Century: Spirit, Scripture, and Community*. London: T & T Clark, 2003.
- Ardeu, Petru. *Scurt istoric pentecostal*. Manuscris publicat de autor, 2005.
- Augustin, Daniela. *The Spirit and the Common Good: Shared Flourishing in the Image of God*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2019.
- Bălăban, Ciprian. *Foc din cer: Un secol de pentecostalism românesc*. București: Plērōma / Cluj-Napoca: Risoprint, 2022.
- Bălăban, Ciprian. *Istoria Bisericii Pentecostale din România (1922-1989) – instituție și harisme*. Oradea: Scriptum / Cluj-Napoca: Risoprint, 2016.
- Bălăban, Ciprian. "Începuturile Mișcării pentecostale în România." *Plērōma* 21.2 (2019), p. 111-129.
- Bălăban, Ciprian. "Publicații pentecostale românești din perioada 1922-1989." *Plērōma* 15.2 (2013), p. 123-136.
- Bochian, Pavel. *Viața unui pastor din Ronânia*, București: Privilegiu, 1977.
- Butler, Drenda. "Theology and Philosophy of Amos Yong: The First Twenty Years." *Australian Pentecostal Studies* 21 (2020), p. 41-48.

- Caird, George B. *Principalities and Powers: A Study in Pauline Theology*, Oxford: Oxford University Press, 1956.
- Cavanaugh, William T. *Being Consumed: Economics and Christian Desire*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2008.
- Cavanaugh, William T. *Theopolitical Imagination*, London: T & T Clark, 2002.
- Ceuță, Ioan. *Mișcarea pentecostală în evenimente și relatări ale secolului XX*. București: Lumina Evangheliei, 2002.
- Ceuță, Ioan. "The Pentecostal Apostolic Church of God in Romania: 1944-1990." *EPTA Bulletin* 13.1 (1994), p. 74-87.
- Chung, Paul S. *Comparative Theology Among Multiple Modernities: Cultivating Phenomenological Imagination*, Cham: Palgrave Macmillan, 2017.
- Claiborne, Shane. *The Irresistible Revolution: Living as an Ordinary Radical*. Grand Rapids, MI: Zondervan, 2006.
- Clayton, Philip. *Adventures in the Spirit: God, World, Divine Action*. Minneapolis, MN: Fortress Press, 2008.
- Clayton, Philip. *God and Contemporary Science*. Edinburgh: Edinburgh university Press, 1997.
- Clayton, Philip. *The Problem of God in Modern Thought*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2000.
- Clayton, Philip. *Transforming Christian Theology: For Church and Society*. Minneapolis, MN: Fortress Press, 2010.
- Clooney, Francis X. *Comparative Theology: Deep Learning Across Religious Borders*. Chichester: Wiley-Blackwell, 2010.
- Coffey, David. "Did You Receive the Holy Spirit When you Believed?" *Some Basic Questions for Pneumatology*. The Père Marquette Lecture in Theology 2005. Milwaukee, WI: Marquette university Press, 2005.
- Coffey, David. *Grace: The Gift of the Holy Spirit*. Sydney: Faith and Culture, 1979.
- Congar, Yves M.J. *I Believe in the Holy Spirit*. Vol. I-III. Trad. de David Smith. New York: The Seabury Press, 1983.
- Congar, Yves M.J. *The Word and the Spirit*. Trad. de David Smith. London: Geoffrey Chapman, 1986.
- Constantineanu, Corneliu. "God in Public: A Prolegomena to Public Theology in the Romanian Context." *Journal of Humanistic and Social Studies* 8.1 (2017), p. 167-176.

- Constantineanu, Corneliu. "Mission, Education and Public Engagement: A Case Study in Romanian Pentecostalism." În Corneliu Constantineanu și Christopher J. Scobie (ed.) *Pentecostals in the 21st Century: Identity, Beliefs, Praxis*. Eugene: Cascade Books, 2018, p. 255-267.
- Constantineanu, Corneliu. "Theology for Life: Doing Public Theology in Romania." *Journal of Humanistic and Social Studies* 8.2 (2017), p. 97-107.
- Constantineanu, Corneliu și Ciprian Balaban. "'Not by might, nor by power, but by my Spirit': Pentecostalism in Romania." În Vinson Synan și Amos Yong (ed.) *Global Renewal Christianity: Spirit-Empowered Movements: Past, Present, and Future*. Vol. IV: *Europe and North America*. Lake Mary, FL: Charisma House, 2017, p. 47-66.
- Cox, Harvey G. *Fire from Heaven: The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the Twenty-First Century*. Reading, MA: Addison-Wesley Publishing Company, 1995.
- Cullmann, Oscar. *The State in the New Testament*. New York: Charles Scribner's Sons, 1956.
- Dabney, D. Lyle. "Saul's Armor: The Problem and the Promise of Pentecostal Theology Today." *PNEUMA: The Journal of the Society for Pentecostal Studies* 23.1 (2001), p. 115-146.
- Dayton, Donald W. *Theological Roots of Pentecostalism*. Studies in Evangelicalism 5. Metuchen, NJ: Scarecrow Press, 1987.
- D'Costa, Gavin. *Christianity and World Religions: Disputed Questions in the Theology of Religions*. Chichester: Wiley-Blackwell, 2009.
- del Colle, Ralph. "Amos Yong's *Discerning the Spirit(s)*: A Catholic Theological Commentary." *Proceedings of the 31st Annual Meeting of the Society for Pentecostal Studies*. Lakeland, FL: Society for Pentecostal Studies, 2002, p. 2-11.
- Ellul, Jacques. *The Ethics of Freedom*. Trad. de Geoffrey W. Bromiley. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1976.
- Fee, Gordon. *God's Empowering Presence: The Holy Spirit in the Letters of Paul*. Peabody, MA: Hendrickson, 1994.
- Fee, Gordon. *Paul, the Spirit, and the People of God*. Peabody: Hendrickson, 1996.

- Fee, Gordon. *Pavel, Duhul și poporul lui Dumnezeu*. Traducere de Ionel Mitra. Oradea: Casa Cărții, 2010.
- Fiorenza, Francis Schlüssler. *Foundational Theology: Jesus and the Church*. New York, NY: Crossroad Publishing, 1984.
- Fosztó, László și Dénes Kiss. "Pentecostalism in Romania: The Impact of Pentecostal Communities on the Life-style of the Members." *La Ricerca Folklorica* 65 (2012), p. 51-64.
- Frestadius, Simo. "In Search of a 'Pentecostal' Epistemology: Comparing the Contributions of Amos Yong and James K.A. Smith." *Pneuma* 38 (2016), p. 93-114.
- Gelpi, Donald L. *Charism and Sacrament: A Theology of Christian Conversion*. New York: Paulist Press, 1976.
- Gelpi, Donald L. *Discerning the Spirit: Foundations and Futures of Religious Life*. New York: Sheed and Ward, 1970.
- Gelpi, Donald L. *Experiencing God: A Theology of Human Experience*. New York: Paulist Press, 1978.
- Gelpi, Donald L. *God Breaths: The Spirit in the World*. Wilmington, DE: Michael Glazier, 1988.
- Gelpi, Donald L. *Pentecostalism: A Theological Viewpoint*. New York: Paulist Press, 1971.
- Gelpi, Donald L. "The Theological Challenge of Charismatic Spirituality." *Pneuma* 14.1 (1992), p. 185-197.
- Gelpi, Donald L. *The Turn to Experience in Contemporary Theology*. New York/Mahwah, NJ: Paulist Press, 1994.
- Gheorghe-Luca, Ciprian. *Communio Sanctorum: Către o teologie penticostală a vieții publice*. Teză de doctorat. Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, 2022.
- Hauerwas, Stanley. *The Peaceable Kingdom: A Primer in Christian Ethics*. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1983.
- Hauerwas, Stanley și William H. Willimon. *Resident Aliens: Life in the Christian Colony*. Nashville, TN: Abingdon, 1989.
- Hedges, Paul și Alan Race (ed.). *Christian Approaches to Other Faiths*. SCM Core Text. London: SCM Press, 2008.
- Hick, John. *Problems of Religious Pluralism*. New York: Palgrave Macmillan, 1985.
- Hollenweger, Walter J. *Pentecostalism: Origins and Developments Worldwide*. Peabody, MA: Hendrickson Publishers, 1997.

- Hollenweger, Walter J. *The Pentecostals: The Charismatic Movement in the Churches*. Traducere de R.A. Wilson. Minneapolis, MN: Augsburg Publishing House, 1972.
- Johnson, Todd M. și Gina A. Zurlo. *World Christian Encyclopedia*, Ediția a 3-a. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2020.
- Jones, C.E. *A Guide to the Study of the Penticostal Movement*. Metuchen: Scarecrow Press, 1983.
- Kärkkäinen, Veli-Matti. *An Introduction to the Theology of Religions: Biblical, Historical and Contemporary Perspectives*. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2003.
- Kärkkäinen, Veli-Matti. *Pneumatologie: Duhul Sfânt dintr-o perspectivă ecumenică, internațională și contextuală*. Traducere de Daniel Fărcaș. Oradea: Casa Cărții, 2022.
- Kärkkäinen, Veli-Matti. *Pneumatology: The Holy Spirit in Ecumenical, International, and Contextual Perspective*. Ediția a 2-a. Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2018.
- Kärkkäinen, Veli-Matti. *Toward a Pneumatological Theology: Pentecostal and Ecumenical Perspectives on Ecclesiology, Soteriology and Theology of Mission*. Amos Yong (ed.). Lanham, MD: University Press of America, 2002.
- Kuyper, Abraham. "Sphere Sovereignty." În James D. Bratt (ed.) *Abraham Kuyper: A Centennial Reader*. Grand Rapids, MI: Eerdmans / Carlisle: Paternoster, 1998, 464-468.
- Land, Steven J. *Pentecostal Spirituality: A Passion for the Kingdom*. Journal of Pentecostal Theology Supplement Series 1. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1993.
- Land, Steven J. *Spiritualitate penticostală: O pasiune pentru Împărăție*. Traducere de Laurențiu Pășcuți. București: Plērōma / Oradea: Casa Cărții, 2013.
- Leidenhag, Mikael și Joanna Leidenhag. "Science and Spirit: A Critical Examination of Amos Yong's Pneumatological Theology of Emergence." *Open Theology* 1 (2015), p. 425-435.
- Lonergan, Bernard. *Method in Theology*. New York, NY: Seabury Press, 1972.
- Long, D. Stephen. *The Goodness of God: Theology, the Church, and Social Order*. Grand Rapids, MI: Brazos Press, 2001.
- Long, D. Stephen. *Divine Economy: Theology and the Market*. London: Routledge, 2000.

- Ma, Julie. *Mission Possible: Biblical Strategies for Reaching the Lost*. Milton Keynes: Paternoster, 2005.
- Macchia, Frank D. *Baptized in the Spirit: A Global Pentecostal Theology*. Grand Rapids, MI: Zondervan, 2006.
- Macchia, Frank D. *Justified in the Spirit: Creation, Redemption, and the Triune God*. Pentecostal Manifestos 2. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2010.
- Macchia, Frank D. *Spirituality and Social Liberation: The Message of the Blumhardts in the Light of Wuerttemberg Pietism*. Pietist and Wesleyan Studies 4. Metuchen, NJ: The Scarecrow Press, 1993.
- Macchia, Frank D. *The Spirit-Baptized Church: A Dogmatic Inquiry*. London: T & T Clark, 2020.
- Macoveiciuc, Constantin. *Categorii hristologice și pneumatologice în soteriologia pentecostală*. Teză de doctorat. Universitatea din București, 2022.
- Mather, Hannah R.K. *The Interpreting Spirit: Spirit, Scripture, and Interpretation in the Renewal Tradition*. Eugene, OR: Pickwick, 2020.
- Măcelaru, Marcel V. “Bunăstarea umană – o perspectivă biblică.” În Corneliu Constantineanu, Mihai Handaric, Iosif Riviș-Tipei și Mircea Demean-Dumulesc (ed.) *Poporul lui Dumnezeu și societatea*. Arad: Editura Universității „Aurel Vlaicu”, 2016, p. 13-19.
- Măcelaru, Marcel V. “Bunăstarea umană și binele comun.” În Corneliu Constantineanu, Marcel V. Măcelaru și Iosif Riviș-Tipei (ed.) *Pentru binele comun: Realități și perspective ale colaborării dintre ONG-uri, comunități creștine și autoritățile locale*. Arad: Editura Universității „Aurel Vlaicu”, 2019, p. 31-40.
- Măcelaru, Marcel V. “*Crescat Biblia vita excolatur*. The Bible in Public Life.” În Corneliu Constantineanu, Mihai Handaric, Iosif Riviș-Tipei și Mircea Demean-Dumulesc (ed.) *Impactul Scripturii în lumea contemporană*. Arad: Editura Universității „Aurel Vlaicu”, 2016, p. 131-138.
- Măcelaru, Marcel V. “Created in God’s Image. Human Dignity in Biblical Perspective.” *Jurnalul Libertății de Conștiință* 9.3 (2021), p. 596–608.
- Măcelaru, Marcel V. “Entering the Sabbath of Life: Theological Musings on Gerassapience.” *Theologica Wratislaviensia* 10 (2015), p. 109-115.

- Măcelaru, Marcel V. "Holistic Mission in Post-Communist Romania: A Case Study on the Growth of 'Elim' Pentecostal Church of Timișoara (1990–1997)." În Corneliu Constantineanu, Marcel V. Măcelaru, Anne-Marie Kool și Mihai Himecinschi (ed.) *Mission in Central and Eastern Europe: Realities, Perspectives, Trends*. Regnum Edinburgh Centenary Series 34. Oxford: Regnum, 2016, p. 329–346.
- Măcelaru, Marcel V. "Holistic Mission in Post-Communist Romania: A Case Study on the Growth of 'Elim' Pentecostal Church of Timișoara (1990–1997)." În Younghoon Lee și Wonsuk Ma (ed.) *Pentecostal Mission and Global Christianity*. An Edinburgh Centenary Reader. Oxford: Regnum Books International, 2018, p. 305–322.
- Măcelaru, Marcel V. "Human Flourishing – A Theological Perspective." În Georgeta Rață și Patricia Runcan (ed.) *Happiness Through Education*. Puterea de a fi altfel 1. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2014, p. 233-236.
- Măcelaru, Marcel V. "Importanța educației teologice pentru biserica de astăzi." *Elim* 78.6 (2008), p. 14-15.
- Măcelaru, Marcel V. "Naming the Issue in Contemporary Contexts: Part 4: Eastern Europe." În Mark Greene și Ian Shaw (ed.) *Whole-Life Mission for the Whole Church*. ICETE Series. Carlisle: Langham Global Library, 2021, p. 80-84.
- Măcelaru, Marcel V. *Studii de Teologie Publică*. Arad: Editura Universității „Aurel Vlaicu”, 2021.
- Măcelaru, Marcel V. "The Bible, Christian Existence and Mission." În Corneliu Constantineanu, Marcel V. Măcelaru, Anne-Marie Kool și Mihai Himecinschi (ed.) *Mission in Central and Eastern Europe: Realities, Perspectives, Trends*. Regnum Edinburgh Centenary Series 34. Oxford: Regnum, 2016, p. 67-83.
- Măcelaru, Marcel V. "The Context of Theological Education in Eastern Europe: Past, Present, Future." În Marcel V. Măcelaru, Corneliu Constantineanu și Romulus Vasile Ganea (ed.) *Re-Imagining Theological Education*. Cluj-Napoca: Risoprint / București: Plērōma, 2016, p. 35–54.
- Măcelaru, Marcel V. "Theology Encounters Globalization." *European Journal of Science and Theology* 10.1 (2014), p. 67-78.
- Măcelaru, Marcel V. "Truth, Justice, Uprightness: Human Flourishing in Prophetic Perspective." În Robert Petkovšek și Bojan Žalec

- (ed.) *Truth and Compassion: Lessons from the Past and Premonitions of the Future*. Theologie Ost–West: Europäische Perspektiven 20. Berlin: LIT Verlag, 2017, p. 49–56.
- Măcelaru, Marcel V. “Who Can Stand Before a Holy God: Literary Artistry and Theological Imagination in the Ark Narrative.” *Anafora* 6.1 (2019), p. 171–181.
- Măcelaru, Marcel V. “Witnessing Christ in Eastern Europe: An Assessment of Context.” În Wonsuk Ma (ed.) *Proclaiming Christ in the Power of the Holy Spirit: In the Face of Major Challenges*. Tulsa: ORU Press, 2020, p. 375–386.
- McDonnell, Kilian. *Charismatic Renewal and the Churches*. New York: The Seabury Press, 1976.
- McDonnell, Kilian. *The Charismatic Renewal and Ecumenism*. New York: Paulist Press, 1978.
- McDonnell, Kilian. *The Other Hand of God: The Holy Spirit as the Universal Touch and Goal*. Collegeville, MN: Liturgical Press, 2003.
- Milbank, John, Catherine Pickstock și Graham Ward (ed.) *Radical Orthodoxy: A New Theology*. London: Routledge, 1999.
- Miller, Donald E. și Tetsunao Yamamori. *Global Pentecostalism: The New Face of Christian Social Engagement*. Berkeley: University of California Press, 2007.
- Mocan, Beni. *Imaginarul teologic pentecostal și construirea unei teologii publice în societatea contemporană*. Teze 1. Arad: Ars Theologica / Oradea: Convergențe, 2023.
- Murphy, Nancey și George F.R. Ellis. *On the Moral Nature of the Universe: Theology, Cosmology and Ethics*. Minneapolis, MN: Augsburg, 1996.
- Neville, Robert C. *A Theology Primer*. Albany, NY: SUNY Press, 1991.
- Neville, Robert C. *Behind the Masks of God: An Essay Toward Comparative Theology*. Albany, NY: SUNY Press, 1991.
- Neville, Robert C. *God the Creator: On the Transcendence and Presence of God*. Chicago: The University of Chicago Press, 1968.
- Nichols, John T. *Pentecostalism*. New York: Harper & Row, 1966.
- Noll, Mark A. *Turning Points: Decisive Moments in the History of Christianity*. Grand Rapids, MI: Baker Books, 1997.

- Oliverio, L. William. *Theological Hermeneutics in the Classical Pentecostal Tradition: A Typological Account*. Global Pentecostal and Charismatic Studies 12. Leiden: Brill, 2012.
- Pandrea, Rodica. "A Historical and Theological Analysis of the Pentecostal Church in Romania." *Journal of the European Pentecostal Theological Association* 21.1 (2001), p. 109-135.
- Peirce, Charles S. *The Collected Papers of Charles Sanders Peirce*. Vol. I-VIII. Charles Hartshorne, Paul Weiss și Arthur W. Burks (ed.). Cambridge, MA: Harvard University Press, 1958-1966.
- Peterson, Gregory R. *Minding God: Theology and the Cognitive Sciences*. Minneapolis, MN: Fortress Press, 2003.
- Pinnock, Clark H. *Flame of Love: A Theology of the Holy Spirit*. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1996.
- Race, Alan. *Thinking About Religious Pluralism: Shaping Theology of Religions for Our Times*. Minneapolis, MN: Fortress Press, 2015.
- Rahner, Karl. *The Spirit in the Church*. London: Burns & Oates, 1979.
- Riviș-Tipei, Pavel. "1922-2007: 85 de ani de la înființarea primei biserici pentecostale din România." *Cuvântul Adevărului* 18.12 (2007), p. 3-9.
- Riviș-Tipei, Pavel. "1922-2007: 85 de ani de la înființarea primei biserici pentecostale din România (2)." *Cuvântul Adevărului* 19.1 (2008), p. 4-7.
- Riviș-Tipei, Pavel. "1922-2007: 85 de ani de la înființarea primei biserici pentecostale din România (3)." *Cuvântul Adevărului* 19.2 (2008), p. 4-7.
- Robeck, Cecil M. "Dialogul dintre Romano-catolici și Pentecostali: Câteva ipoteze pentecostale." *Plērōma* 4.1 (2002), p. 5-36.
- Smith, James K.A. *Awaiting the King: Reforming Public Theology*. Cultural Liturgies 3. Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2017.
- Smith, James K.A. *Desiring the Kingdom: Worship, Worldview, and Cultural Formation*. Cultural Liturgies 1. Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2009.
- Smith, James K.A. *Imagining the Kingdom: How Worship Works*. Cultural Liturgies 2. Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2013.
- Smith, James K.A. *Thinking in Tongues: Pentecostal Contributions to Christian Philosophy*. Pentecostal Manifestos 1. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2010.

- Smith, James K.A. "The Spirit, Religions, and the World as Sacrament: A Response to Amos Yong's Theological Assist." *Journal of Pentecostal Theology* 15.2 (2007), p. 251-261.
- Stephenson, Christopher A. *Types of Pentecostal Theology: Method, System, Spirit*. American Academy of Religion Series. Oxford: Oxford University Press, 2013.
- Stronstad, Roger. *Spirit, Scripture and Theology*. Baguio City, Philippines: Asia Theological Seminary Press, 1995.
- Stronstad, Roger. *The Charismatic Theology of St. Luke*. Peabody, MA: Hendrickson Publishing, 1984.
- Studebaker, John A., Jr. *The Lord Is the Spirit: The Authority of the Holy Spirit in Contemporary Theology and Church Practice*. Eugene, OR: Pickwick Publications, 2008, p. 368-389.
- Studebaker, Steven M. *From Pentecost to the Triune God: A Pentecostal Trinitarian Theology*. Pentecostal Manifestos 4. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2012.
- Studebaker, Steven M. *The Spirit of Atonement: Pentecostal Contributions and Challenges to the Christian Traditions*. Studies in Pentecostal and Charismatic Theology, London: T&T Clark, 2021.
- Suurmond, Jean-Jacques. "Fire from Heaven: The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the 21st Century." *Bijdragen: International Journal for Philosophy and Theology* 59.4 (1998), p. 181-183.
- Suurmond, Jean-Jacques. *Word and Spirit at Play: Towards a Charismatic Theology*. Trad. de John Bowden. London: SCM Press, 1994.
- Synan, Vinson. *The Holiness-Pentecostal Tradition: Charismatic Movements in the Twentieth Century*. Ediția a 2-a. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1997.
- Synan, Vinson. *Tradiția mișcării penticostale: Mișcările carismatice din secolul XX*. Trad. de Valeriu Andreiescu. Oradea: Betania, 2004.
- Șandru, Trandafir. *Biserica lui Dumnezeu Apostolică Penticostală din România*. București: Editura Cultului Penticostal, 1982.
- Șandru, Trandafir. *Biserica penticostală în istoria creștinismului*. București: Editura Bisericii lui Dumnezeu Apostolice Penticostale din România, 1992.

- Ștefănică, Dragoș. “Thirty Years Later: The Pentecostal Church in Romania and Religious Freedom in the Post-Communist Era.” *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe* 39.7 (2019), art. 6. On-line: <<https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/vol39/iss7/6>>.
- Thomas, John Christopher. “Pentecostal Theology in the Twenty-First Century.” *Pneuma* 20.1 (1998), p. 3- 19.
- Tillich, Paul. *Christianity and the Encounter of the World Religions*. Bampton Lectures in America 14. New York: Columbia University Press, 1963.
- Tillich, Paul. *Dynamics of Faith*, New York: Harper & Row, 1957.
- Tillich, Paul. *The Shaking of the Foundations*. New York: Charles Scribner’s Sons, 1948.
- Tipei, John F. “Persecution of the Romanian Church in the Twentieth Century: A Historical and Theological Perspective.” *Plērōma* 6.1 (2004), p. 71-102.
- Tipei, John F. “Relația dintre botezul în Duhul Sfânt și Manifestarea Darurilor Spirituale.” *Plērōma* 4.2 (2002), p. 89-109.
- Titus, Eric J. “Dispensational Hermeneutics in the United States: Their Origins and Implications of Their Role in International Policy.” În Corneliu Constantineanu și Marcel V. Măcelaru (ed.) *Bible, Culture, Society: Postgraduate Explorations*, Osijek: Evandeoski teološki fakultet, 2009, p. 349-367.
- Tracy, David. *The Analogical Imagination: Christian Theology and the Culture of Pluralism*. New York, NY: Crossroad Publishing, 1981.
- Vanhoozer, Kevin J. *First Theology: God, Scripture, and Hermeneutics*. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2002.
- Vanhoozer, Kevin J. *Is There a Meaning in This Text? The Bible, the Reader, and the Morality of Literary Knowledge*. Grand Rapids, MI: Zondervan, 1998.
- Vanhoozer, Kevin J. *The Drama of Doctrine: A Canonical-Linguistic Approach to Christian Theology*. Louisville, KY: Westminster/John Knox Press, 2005.
- Volf, Miroslav. *Excludere și îmbrățișare: O explorare teologică a identității, alterității și reconcilierii*. Trad. de Mihaela Gingirov. Oradea: Casa Cărții / București: Plērōma, 2014.

- Volf, Miroslav. *Exclusion and Embrace: A Theological Exploration of Identity, Otherness, and Reconciliation*. Nashville, TN: Abingdon Press, 1996.
- Volf, Miroslav. *Flourishing: Why We Need Religion in a Globalized World*. New Haven & London: Yale University Press, 2015.
- Volf, Miroslav. *A Public Faith: How Followers of Christ Should Serve the Common Good*. Grand Rapids, MI: Brazos Press, 2011.
- Volf, Miroslav. *Credință publică: Cum trebuie creștinii să slujească binele comun*. Trad. de Teofil Stanciu. Oradea: Casa Cărții, 2022.
- Volf, Miroslav și Ryan McAnnally-Linz. *Public Faith in Action: How to Think Carefully, Engage Wisely, and Vote with Integrity*. Grand Rapids, MI: Brazos Press, 2016.
- Vondey, Wolfgang. *Beyond Pentecostalism: The Crisis of Global Christianity and the Renewal of the Theological Agenda*. Pentecostal Manifestos 3. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2010.
- Vondey, Wolfgang. "Pentecostalism and the Possibility of Global Theology: Implications of the Theology of Amos Yong." *PNEUMA: The Journal of the Society for Pentecostal Studies* 28.2 (2006), p. 289-312.
- Vondey, Wolfgang. "The Unity and Diversity of Pentecostal Theology." *Ecclesiology* 10.1 (2014), p. 76-100.
- Vondey, Wolfgang și Martin W. Mittelstadt (ed.) *The Theology of Amos Yong and the New Face of Pentecostal Scholarship: Passion for the Spirit*. Global Pentecostal and Charismatic Studies 14. Leiden: Brill, 2013.
- Wariboko, Nimi. *God and Money: A Theology of Money in a Globalizing World*. Lanham, MD: Lexington Books, 2008.
- Wariboko, Nimi. *The Charismatic City and the Public Resurgence of Religion: A Pentecostal Social Ethics of Cosmopolitan Urban Life*. Christianity and Renewal - Interdisciplinary Studies. New York: Palgrave Macmillan, 2014.
- Wariboko, Nimi. *The Pentecostal Principle: Ethical Methodology in New Spirit*. Pentecostal Manifestos 5. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2011.
- Wariboko, Nimi. *The Split God: Pentecostalism and Critical Theory*. SUNY Series in Theology and Continental Thought. Albany, NY: SUNY Press, 2018.

- Wariboko, Nimi. *The Split Time: Economic Philosophy for Human Flourishing*. Albany, NY: SUNY Press, 2022.
- Warrington, Keith. *Pentecostal Theology: A Theology of Encounter*. London: T & T Clark, 2008.
- Welker, Michael. *God the Spirit*. Trad. de John F. Hoffmeyer. Minneapolis: Fortress Press, 1994.
- Welker, Michael. "The Human Spirit and the Spirit of God." În Michael Welker (ed.) *The Spirit in Creation and New Creation: Science and Theology in Western and Orthodox Realms*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2012, p. 134-142.
- Welker, Michael. "The Spirit in Philosophical, Theological, and Interdisciplinary Perspectives." În Michael Welker (ed.) *The Work of the Spirit: Pneumatology and Pentecostalism*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2006, p. 231-232.
- Wink, Walter. *The Powers That Be: Theology for a New Millennium*, New York: Doubleday, 1998.
- Yoder, John Howard. *The Politics of Jesus: Vicit Agnus Noster*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1972.
- Yoder, John H. *The Priestly Kingdom: Social Ethics as Gospel*, Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1984.